

Niyyaa keenya qulqulleessuf

Description

Torbaan darbee waaâ€™ee niyyaa tuttuquuf yaalle turre. Yaadachisaf, hojiin kamiyyuu niyyaa irratti kan ijaarrameedha. Sababa namoonni niyyaa garagaraa qabaniif milkaâ€™inni fi gammachuun isaani garagara. Hojiima walfakkaatu osoo hojjatun niyyaan isaanii garagara waan taâ€™eef milkaâ€™inni fi buâ€™aan isaan buusan akka ardi fi samii addaan fagaata. Iccitiin kanaa niyyaa ofii qulqulleessu fi qulqulleessu dhiisu irratti hundaaâ€™a. Nama waggaan kudhaan keessatti garmalee osoo hojjatu buâ€™aa gaarii hin buusne fi nama waggaan shan ykn sanii gadi keessatti buâ€™aa hangana hin jedhamne yommuu buusu yeroo argite si hin dinqisiisin. Iccitiin kanaa inni guddaan niyyaan isaanii garagara waan taâ€™eefi. Kanaafu, yeroo gabaaba keessatti, buâ€™aa guddaa fidu yoo barbaanne niyyaa keenya qulqulleessun hin barbaachisu ree?

Niyyaa ofii qulqulleessun buâ€™aa akkamii nuuf buusaa? Niyyaa ofii qulqulleessun;

- Ijjannoo fi kutannoo cimsa
- Dallansuu, jeequmsaa fi abdii kutuu irraa si eega
- Daandii milkaâ€™innaa laaffisa
- Yeroo gabaaba keessatti buâ€™aa guddaa buusta
- Ofitti amanamummaa (self-confidence) horatta
- Gargaarsa guddaa Rabbiin irraa argatta
- Milkaâ€™inna fi gammachuu kee arifachiisa
- Hojiin kee qulqullinna qabaata
- Qalbiin tee tasgabbii fi nageenyan guuttamti
- Nama dhugaa (saadiqa) taata fi kkf

Kanaafu, buâ€™aa lakkawame hin dhunne kanniin argachuuf niyyaa keenya qulqulleessuf carraaqu nu hin barbaachisu ree? Yeroo ammaa baayâ€™een keenya qalbii teenya qulqulleessu daganne jirra. Sababa kanaan niyyaan keenya gaarii waan hin taanef jirenyaa keessaa gammachuu fi milkaâ€™inna dhandhamu dadhabne.

Wanti hanga niyyaa qulqulleessu ulfaatu hin jiru. Akkasuma, buâ€™aan hanga niyyaa qulqulleessu irraa argamu gahu hin jiru.

â€œ*Qalbiin kan toltu toliinsa hojütini. Toliinsi hojii immoo niyyaan yoo toleedha.*â€• (Muxarriif ibn Abdullah)

Kanaafu Rabbi qofaaf qulqulleessun wanta salphaa miti. Nafsiyyatti (lubboo ofitti) qabsoo guddaa barbaachisa. Niyyaa ofii qulqulleessuf karaawwan kanniin hordofuuf mee haa tattaafannu;

1. Beekumsa barbaaduâ€“ dhugumatti beekumsa barbaadun dhibee lakkofsa hin qabneef qoricha taâ€™a. Garuu dhibee hamaa qalbii teenya huubaa jiru fayyisuuf beekumsa akkamii barbaadu qabnaa? Beekumsi saayinsii yookiin filoosofii qalbii teenya dhibeewwan akka waanyu, jibbaa fi kkf irraa fayyisuuf akka hin dandeenye ni dhugoomsina. Kanaafu qalbii teenya fayyisuu yoo barbaanne gara beekumsa Islaama deebiâ€™u qabna. Beekumsi Islaama karaa adda addaatni argama. Garuu karaa fi carraawwan jiranitti fayyadamuun qalbii teenya qulqulleessuf yoo hin tattaafatin, gonkumaa niyyaa keenya qulqulleessu hin dandeenyu.

Muxannoo koo irraa yommuu isiniif himu, yommuu kaayyoo jirenya kiyya bocu gaafiin â€˜Maaliifâ€™ jedhu garmalee na rakkise. Keessi koo maaliif kana taâ€™uu barbaaddaa? Maaliif kana hojjattaa? Jechuun iyya. Gaafii kanaaf deebii argachuuf kitaabban adda addaa garagalchu eegale. Keessattu kitaaba waaâ€™ee niyyaa ykn iksaasa dubbatu arginaan dubbisu malee hin dhiisu. Kitaaba tokko yommuu dubbisu deebii â€˜Maaliifâ€™ jedhuuf nan dhaba. Ammallee kitaaba biraan dubbisa. Ammas deebii gahaa hin argadhu. Garuu gaafii maaliif jedhuuf deebii quubsaa kan argadhe Tafsiira Qurâ€™aana keessayyi. Ammas taanan niyyaan kiyya dhibbaan dhibbatti qulqulluudha jechuu hin dandaâ€™u. Qulqullummaa niyyaa Rabbii qofatu beeka. Eeti gaafiin â€˜Maaliifâ€™ jedhu qulqullummaa niyyaa murteessa. Namni gaafii kanaaf deebii gahaa fi sirrii argachuuf tattaafate Rabbii ni gargaara.

Mujaahid (Rabbiin rahmata isaa godhuu) akkana jedha: â€œNiyyaa sirrii osoo hin qabaatin beekumsa kana barbaadu eegalle. Ergasii Rabbiin niyyaa sirrii nuuf kenne.â€•

Namoonni gariin beekumsa Islaama yommuu barachuuf tattaafatan niyyaan isaanii kan jalqabaa addunyaa tana irraa qabeenya fi beekkamtii argachuu taâ€™e. Beekumsa saniin niyyaa ofii Rabbiiif qulqullessuuf hin tattaafanne. Akkuma niyyatan san wanta niyyataniif addunyaa irraa qabeenya fi beekkamtii argatan yookin ni dhaban. Garuu kasaaran guddaa jaalala Rabbii fi ganda Aaakhiraadhabuudha.

Muxarriif ibn Abdullah: â€œ**Hojii Aakhiraatin wanta addunyaa barbaadun dhugumatti fokkate.**â€•

Namoonni gariin immoo niyyaa ofii Rabbii qofaaf qulqulleessuf tattaafatan. Akkasuma Rabbiin isaan qajeelche. Kunoo hojii irra oolmaa Hadiisa Ergamaa Rabbii (SAW) asitti ni hubanna. â€œ**Dhugumatti hojiiwan hunduu niyyaani. Nama hundaafu wanta niyyate qofatu isaaf jira.**â€•

Namni tokko jirenyaa isaa keessatti jalqaba niyyaa ofii hojii fi sochii kam keessattu qulqulleessuf yoo tattaafate, gammachuuf fi milkaâ€™inna hin yaaddamne argata. Garuu namni niyyaa ofii qulqulleessu dagate akkamitti akka kufu hin beeku.

2.Hojii ykn eenyummaa ofii dhoksuu amala ilma namaa keessaa tokko hojii gaarii tokkoon beekkamaa taâ€™uu barbaada. Wanta gaarii hojjatu hundaa namoonni osoo arganii ykn beekanii fedha. Garuu kuni yeroo baayâ€™ee miidhaa malee buâ€™aa kan isaaf buusu miti. Kana jechuun namni yeroo hundaa hojii gaarii dhoksu qaba jechuu miti. Haa taâ€™uu malee bakki fi yeron hojii itti dhoksan ni jira, akkasamus kan ifa itti baasan ni jira. Rabbiin hiika Qurâ€™aana kana keessattiakkana jedha:

â€œ**Sadaqaa yoo mulâ€™iftanii (kennattan) isheen waa tolte; yoo ishee dhoksitanii hiyyeeyyif kennitaniis isatu isiniif caala. (Rabbiin) hamtuwwan keessan isin irraa harcaasa. Rabbiin waan isin dalagdan keessa beekadha.**â€ Suuratu Al-Baqaraa 2:271

Aaya tana keessatti sadaqa ifa baasanii kennun toltuu akka taate ni ibsa. Garuu dhoksanii hiyyeeyyif kennun irra gaarii (caalaa) akka taâ€™e ni hubanna. Sadaqaa dhoksuun niyyaa nama kennus ni eega, kabajaa nama sadaqaa san fudhatus ni tiksa. Kanaafu, karaan niyyaa ofii itti qulqulleessan keessaa tokko osoo namni hin argin, jaalala Rabbii qofa barbaaduf, hojii gaarii kee dhoksuudha. Namoonni akka arganii fi beekan hin fedhin. Yoo argan inuma si waanyun si jibbuu fi si miidhu eegalu.

Aliyyi ibn Abu Xaalih: â€œ**Hojii gaariin- Rabbiin malee namni tokkollee ittiin si faarsu kan ati hin barbaannedha.**â€ Kana jechuun hojii gaarii kan hojjattuuf namoonni akka si faarsanii fi galateefatan osoo hin taâ€™in Rabbiin irraa mindaa gaarii kajeelun Rabbii qofaaf hojjatta. (Hayatu salaf: 226)

Sufyaan as-Sawrii: â€œ**Ani namoota beekee osoo namoonni na beeku baatanii jaalladha.**â€ (Hayatu salaf: 250)

Fudaayl ibn Iyaad: â€œ**Namni akka yaadatamu (beekkamu) jaallatu hin yaadatamu (bekkamaa hin taâ€™u). Namni yaadatamu (beekkamaa taâ€™uu) jibbu ni yaadatama (ni beekkama).**â€ (Hayatu salaf: 250)

Abdah ibn Sulaymaan al-Maruuzi akkana jedha: garee loltoota taane Abdullaah ibn Mubarak waliin gara biyyaa Ruum seennee diinan wal-qunnamne. Diina keessaa namtichi tokko bahe dorgommiif nama waame. Nu keessaa namni tokko yommuu bahu namtichi diinaa kuni nama kana ni ajjeese. Ammallee namni biraat itti bahe. Ammas namtichi diinaa kuni ni ajjeese. Ammas namni biraat itti bahe, ammallee ni ajjeese. Ammas dorgomiif nama waame. Amma namni tokko Muslimoota keessaa itti bahuun yeroo muraasan booda diina kana waraane ajjeese. Muslimoonni nama kana ni marsan. Yoo isa ilaalu edaa inni Abdullaah ibn Mubaraak. Yeroo san inni fuula ofii haguuggin of dhokse. Fiixe haguuggi isaa qabuun irraa harkise. Ergasii Abdullaah ibn Mubaraak akkana jedhe: Yaa abbaa Amr sihiil sila kan nu salphisaa jiru (kana jechuun namootatti na beeksisuun).â€ (Hayatu salaf: 250)

Kanoo hanga kana namoonni gaggaariin durii eenyummaa fi hojii ofii dhoksu.

3.Rabbiin irraa iklaasa fi gargaarsa kadhachuu hojii gaariin kamiyyuu iklaasa malee fudhatama akka hin arganne beekun yeroo hundaa Rabbiin irraa iklaasa kadhachuu nu barbaachisa. â€œYaa Rabbii hojii kiyya hunda keessatti iklaasa naaf kenna.â€ Jedhanii kadhachuu barbaachisadha. Yoo hidda onnee jalaa siritti kadhanne Rabbiin iklaasa nuuf kenna. Umar ibn Al-Khaxxaab (RA) akkana jechaa ture:

وَسْعَىٰ إِلَيْنَا بِرَبِّهِ وَأَنْتَ مُؤْمِنٌ فَلَنْ تَحْسِنَ مَا كَانُوا

â€œAllaahumma jaâ€™al amalii kullahu saalihan wa jaâ€™alhu li wajihika khaalisan, walaa tajâ€™al li ahdi fiihi sheyâ€™an.â€

Hiikni: â€œYaa Rabbii! Hojii kiyyaa guutuu gaarii taasisi, Fuula kee qofaaf qulqulluu akka taâ€™u isa taasisi, issa keessatti eenyufillee qooda homaatu hin taasisin.â€ Nama itti fayyadameef duâ€™aayi akkam bareedu!

4. Mindaa Rabbiin siif qopheesse wanta addunyaan qabatte hunda caalaâ€” yeroo baayâ€™ee niyyaan keenya kan baduuf mindaa Rabbii daganne ykn wallaalle, yookiin immoo Rabbiin irratti hirkachuu waan dhiisnef addunyaaf haafaaâ€™uun niyyaa keenya balleessina. Kana beeknaa silaa, niyyaa keenya Rabbii qofaaf yoo qulquelleessine fi hojii gaarii sirnaan yoo hojjanne, jirenyaa gammachuu fi tasgabbii addunyaa tana keessatti jiraanna. Jirenyaa gammachuu fi tasgabbii kana caalu immoo In shaa Allah Aakhiratti ni arganna. Rabbiin (subhaanahu wa taâ€™aala) ni jedha:

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنْ تَحْسِنَ مَا كَانُوا

حَيَّةً طَيْبَةً وَلَنْ جَزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا

â€œDhiiras taâ€™ee dubartii irraa nama muâ€™imina taâ€™ee dalagaa gaarii hojjate, dhugumatti jirenya gaarii isa jiraachifna; mindaa isaaniis irra gaarii waan isaan dalagaa turaniitiin isaan mindeessina.â€ Suuratu An-Nahl 16:97

â€œKuni waadaa Rabbiin ilmaan Aadam irraa namoota hojii gaarii hojjataniif galeedha. Hojiin gaariin suniis Kitaaba Rabbii fi Sunnah Ergamaa Isaa (SAW) waliin kan deemu taâ€™uu qaba. Qalbiin immoo Rabbii fi Ergamaa Isaatti amanuu qabdi. Hojiiwan kunniinis kanneen Rabbiin itti ajaje taâ€™uu amanuudha. Rabbiin addunyaa tana keessatti jirenyaa gaarii isaan jiraachisu fi Aakharitti irra gaarii waan isaan hojjatanitiin isaan mindeessun Jannata seensisa. Jireenyi gaariin haala hunda keessattu tasgabbii fi gammachuun namatti dhagahamu, rizqii halaala qabaachu, ibaada (gabbarii) Rabbiin irratti jabaachuu fi miâ€™aa irraa argachuu fi kkf of keessatti hammata.â€

Jireenyi gaariin baayâ€™inna qabeenyatin kan madaallamu miti. Namoota meeqatu qabeenyaa baayâ€™ee qabu garuu tasgabbii fi nageenya hin qaban. **Jirenyaa tana keessatti tasgabbii fi gammachuu argachuu wanti caalee eessa jiraa?** Hojii hojjatanii addunyaa tana keessatti jirenyaa gaarii jiraachu yoo barbaanne, hojii keenya keessatti iklaasa qabaachu qabna, yeroo hundaa niyyaa keenya qulquelleessuf carraaqu qabna.

Kanaafu, mindaan Rabbiin addunyaa fi Aaakhiratti nuuf qopheesse wanta namoota irraa fi addunyaa tana keessatti arganu akka caalu beekun niyyaa keenya qulqulleessuf tattaafachu qabna. Addunyaa tana nan dhaba yookiin namoonni na jibban jette hin yaaddawin, atummaa hojii kee Rabbii qofaaf qulqulleessi, ni argita jirenyaa akkami akka jiraattu.

Karaan niyyaa kee itti qulqulleessitu inni biraaakkana jedhi of gaafadhu:

â€œYoo Rabbiin faallesse namoonni na hin fayyadan, akkasumas adabbii irraa na hin baraaran. Yoo Rabbiif ajajame, sawaaba (mindaa) naaf hin kennan. Kan mindaa nama kennuu fi adabbii namarraa deebisu Rabbiin qofa. Haalli yooakkana taâ€™ee maaliif Rabbitti qindeessaa? Namootatti dhiyaachuuf ibaadaa kiyyaan maaliif niyyadhaa? Kanaafu, namoonni gonkumaa homaa na hin fayyadan. Hojii gaarii kiyya beekani dhiisanii wanti na fayyadan hin jiru.â€

5.Obsa qabaachuâ€“ Niyyaa ofii qulqulleessun wanta halkan tokkon galma gahuu miti. Yeroo dheeraa fi qabsoo guddaa namarraa fudhata. Yeroo tokko tokko niyyaa kee yoo hin qulqulleessin akkamitti akka dallantu fi abdii akka kuttu ni beektaa miti ree. Kanaafi, namoonni amananii hojii gaarii dalagan dallansuu fi abdii kutuu irraa baraaramuu jirenyaa gaarii jiraatu, niyyaa ofii Rabbiif waan qulqulleessaniif. Namoonni isaan irraa jaallatanii jibbanii wanti isaan dhiphisu hin jiru, kaayyoon isaanii Rabbiin qofa gammachisu waan taâ€™eeef. Nutis galma kana gahuuf obsaan niyyaa keenya qulqulleessuf carraaqu qabna.

Sufyaan ibn Uyeeynah (Rabbitin rahmata isaa haa godhuu) akkana jedha: Hayyoota Islaama keessa namtichi tokko akkana jedha,â€•Waggoota soddomaaf wantoota lama walâ€™aanaa jira. Isaanis; **kajeellaa anaa fi namoota jidduu jiru dhiisu fi Hojii Rabbiif qulqulleessudha.â€** (Hayatu salaf: 229)

Kanaafu waggaan soddomni xiqaan miti. Hojii gaarii yommuu hojjannu â€~Na argaaf (riyaaf) hojjachaa jiraâ€™jenne hojiicha dhiisu hin qabnu. Akkuma namticha kanaa niyyaa keenya qulqulleessuf carraaqu qabna.

Guduunfaa

Yeroo hundaa hojii kamiyuu yommuu hojjannu,â€•Maaliif hojii kana hojjadha? Maal barbaadeti? Maaliif kana dubbadha?â€•â€•Jenne of gaafachun niyyaa keenya qulqulleessuf carraaqu qabna. â€~Niyyaan kiyyaa qulqulluudha ykn hojiin kiyyaa Rabbitin biratti fudhatama argate jira.â€™ jechuun of gowwoomsu hin qabnu. Milkaaâ€™innaa fi gammachuu guddaa yoo barbaanne niyyaa keenya yeroo hundaa sakattaâ€™u (fattashu) qabna. Niyyaa keenya qulqulleessuf; beekumsa barbaadu, hojii fi eenyummaa keenya dhoskuu, mindaa Rabbitin irraa eegu, duâ€™aayi gochuu, obsuu fi kkf.

Kitaabni seenaa fi jechoonni hayyoota irraa fuudhataman:

[Hayatu Salafi; beyna al-qawli wa al-amali](#)

Date Created

March 18, 2017

Author

admin